

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
CEI COOPERATION FUND**

Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми

*Матеріали
Міжнародного науково-практичного симпозіуму
11–12 березня 2016 р.*

м. Івано-Франківськ – 2016 р.

УДК 343.431 (001.8)

ББК 67.308.112я43

Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми: матеріали Міжнародного науково-практичного симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 11–12 березня 2016 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. – 238 с.

Combating Illegal Migration and Human Trafficking : Proceedings of Scientific the International Symposium (Ivano-Frankivsk, March 11–12, 2016). – Ivano-Frankivsk: Printing and Publication Department of the Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, 2016. – 238 p.

Рекомендовано до друку Вченою радою Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (протокол № 7 від 25 лютого 2016 р.)

В збірнику опубліковано матеріали Міжнародного науково-практичного симпозіуму «Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми» (11–12 березня 2016 року).

© Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького, 2016
© CEI Cooperation Fund

Медицький Ігор Богданович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Юридичного інституту Прикарпатського
національного університету ім. Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇЇ ВИЯВ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ

Реалії сьогодення дають усі підстави стверджувати, що нелегальна міграція виступає істотним дестабілізуючим фактором для подальшого цивілізованого існування міжнародної спільноти. В країни Європейського Союзу щорічно незаконно прибуває більше 500 тис. чол., не враховуючи сотень тисяч біженців. Загальна кількість нелегальних мігрантів в Європі – від 3 до 7 млн. осіб. Найбільша кількість незаконних мігрантів зосереджена у Іспанії, Франції, Німеччині, Нідерландах, Великобританії, Італії, Португалії. Усе більше нелегалів проникає в Європу через її південні кордони. Для прикладу, в Італії незаконно перебуває до 1 млн. іноземців і їхня кількість постійно зростає. Зокрема, це відбувається за рахунок вихідців із Північної Африки, які прагнуть потім потрапити до Іспанії, Португалії чи Франції. У Іспанії чисельність нелегальних мігрантів коливається від 300 до 500 тис. людей, у Франції – від 200 тис. до 1 млн. осіб, у Великобританії – більше 100 тис. нелегалів, більшість з яких становлять іноземці із простроченими візами [2].

Повною мірою ця проблема торкається й України, специфіка географічного та геополітичного становища якої (вона знаходиться на перехресті міжнародних міграційних потоків), наявність кордонів із країнами Західної Європи, недосконалість українського законодавства сприяють переміщенню потоків нелегальних транзитних мігрантів. Недооцінка масштабів та наслідків нелегальної міграції, відсутність ефективних механізмів протидії їй, зволікання з реформуванням структури державного управління міграційними процесами шкодить міжнародному іміджу країни, призводить до прямих економічних втрат та буде мати для України незворотні демографічні та соціальні наслідки у майбутньому [5, с. 47].

Про непересічне соціально-правове значення цієї проблеми наявно свідчать наступні цифри. За даними державної міграційної служби України, за 9 місяців 2015 року затримано 3 914 нелегальних мігрантів (для порівняння – у 2014 році ця цифра становила 3 518, що вказує на негативну динаміку до зростання) [6]. Органами кримінальної юстиції протягом 2015 року обліковано 152 кримінальних правопорушення за ст. 332 КК України, з яких у 61 випадку вручено повідомлення про підозру у незаконному переправленні осіб через державний кордон України [1].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

Вплив мігрантів на рівень злочинності в країнах, де вони перебувають, може бути як прямим, так і побічним [5, с. 49-50]. Прямий вплив полягає в тому, що певна частина мігрантів у період адаптації вчиняє злочини. Це відображається за допомогою показників, що характеризують частку злочинців-мігрантів у загальній кількості осіб, які вчинили злочини в даній країні. У 2008-2012 рр. така частка складала близько 0,7% від загальної кількості злочинів за рік (при тому, що в середньому за вказаний термін річна кількість злочинів коливається в межах 450-500 тис.). Всього за статистичними даними МВС України у період 2008-2012 рр. іноземці вчинили 15 962 злочини. Близько 50% названих діянь складала злочини проти власності, 13-15% – наркозлочини, 5-6% – насильницькі злочини. Не слід забувати про високі показники латентності такого роду злочинів, що пов'язано з мобільністю осіб, які їх вчинили, відсутністю інформації про місце їх перебування, недосконалою роботою правоохоронних органів тощо [3]. До прямого потрібно віднести і вплив антисупільних елементів із числа мігрантів на представників корінного населення з метою втягнення останніх у злочинну діяльність або вчинення окремих злочинів.

Побічний вплив полягає в тому, що міграційні процеси іноді негативно відбиваються на соціально-демографічній ситуації в країні. Мова йде про вплив на ті фактори, які, у свою чергу, зумовлюють вчинення злочинів як самими мігрантами, так і корінними громадянами. Перш за все, сюди відносяться матеріальні труднощі мігрантів, необлаштований побут, відсутність постійних джерел доходів, непристосованість до місцевих умов життя.

На думку європейських експертів, взаємозв'язки між організованою злочинністю, нелегальною міграцією та торгівлею людьми мають двобічний характер: вертикальний і горизонтальний [4]. По-перше, переміщення нелегальних мігрантів та торгівля людьми можуть складатися з цілої низки тісно пов'язаних між собою окремих правопорушень. До їх числа, зокрема, належать: корупція, підробка проїзних документів і порушення законів про в'їзд-виїзд громадян. На сьогодні ці різновиди протиправної діяльності набули значного поширення в країнах Європейського Союзу. По-друге, між різними видами злочинної діяльності в межах однієї організації можуть існувати й горизонтальні зв'язки. Адже і торгівля людьми, і переміщення їх через кордони організуються злочинними угрупованнями, які причетні й до інших видів злочинної діяльності: незаконного переправлення мігрантів, експлуатації проституції, пограбувань, незаконної торгівлі зброєю або наркотиками, легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом тощо.

Організовані угруповання нерідко використовують мігрантів як «інструмент» розширення географії своєї транснаціональної протиправної діяльності. При цьому, найбільш привабливою сферою для злочинців є залучення транзитних мігрантів, які прямують через територію України на Захід, або тих, які тривалий час перебувають в Україні для переміщення контрабандних товарів. Нелегальна міграція все активніше використовується

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

міжнародними наркоділками для транзитного переміщення через Україну до країн Західної Європи сильнодіючих наркотиків, а також для безпосереднього їх розповсюдження в Україні. Також слід вказати й на не менш небезпечні фонові явища, пов'язані з нелегальною міграцією, а саме: поширення екзотичних для нашого регіону та клімату хвороб, поширення венеричних захворювань та СНІДу; проституція, наркоманія, алкоголізм і токсикоманія [5, с. 51].

Проблема протидії нелегальній міграції вимагає зусиль не одного чи декількох державних утворень, вона вже давно вийшла на міжнародний рівень свого існування. Міжнародне співтовариство уже виробило певні правові стандарти протидії вказаній проблемі, які знайшли свій вияв у конвенційних нормах та домовленостях.

Бланкетні норми, які відсилають до національного законодавства із протидії нелегальній міграції містяться в ряді домовленостей, прийнятих в рамках Міжнародної організації праці. Так, в Конвенції №97 «Про робітників-мігрантів» (1949 р.) зазначено: «Будь-яка особа, яка сприяла таємній чи незаконній міграції, підлягає відповідному покаранню» [7, с. 109]. В Конвенції №143 «Про зловживання в області міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей та відношення» (1975 р.) встановлена кримінальна відповідальність для організаторів нелегальної міграції осіб, які прагнуть знайти роботу, а також підприємців, які використовують їх працю.

Тісний зв'язок нелегальної міграції з транснаціональною організованою злочинністю, а також їх нероздільність з наркобізнесом і торгівлею людьми та іншими злочинами, зафіксовано й на міжнародному рівні у Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. Універсальні правові норми Конвенції, створені для регулювання процесів нелегальної міграції, є у Протоколі проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря. Держави-учасниці цього Протоколу заявляють, що для вжиття ефективних заходів щодо попередження незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря, боротьби з ним необхідний всеосяжний міжнародний підхід, у тому числі співпраця; обмін інформацією й інші відповідні заходи, у Протоколі зазначається про виключну необхідність прийняття такого роду акта, оскільки, незважаючи на роботу, проведену на інших міжнародних форумах, не існувало універсального документа, в якому б зачіпалися всі аспекти незаконного ввозу мігрантів та інші, пов'язані з ним питання. Сфера застосування зазначеного Протоколу – попередження, розслідування та кримінальне переслідування у зв'язку зі злочинами, визнаними такими відповідно до цього Протоколу, вони (злочини) носять транснаціональний характер і скоєні за участю організованої злочинної групи, а також захист прав осіб, які стали об'єктом таких злочинів [2].

Варто вказати й на інші норми універсального характеру, які регламентують питання протидії нелегальній міграції, та містяться у Конвенціях ООН: «Про захист прав працівників-мігрантів і членів їхніх сімей»

(1990 р.), «Про права дитини», «Про статус біженців» (1951 р.). На регіональному рівні дані питання знайшли свій вияв у Шенгенських угодах 1985 та 1990 років, Дублінській Конвенції 1990 р., Маастрихтському договору 1992 р. та Амстердамському договору 1997 р.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2015 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&c=f o – Заголовок з екрану.
2. Звюздная Т. М. Міжнародно-нормативне регламентування питань нелегальної міграції. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/64465/93-Zvozdnaya.pdf?sequence=1> – Заголовок з екрану.
3. Калініна А. В. Міграційна політика держави та злочинність іммігрантів: можливості використання досвіду ФРН в Україні. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7260/1/Kalinina_815.pdf.
4. Мельник Д. С. Нелегальна міграція й торгівля людьми як прояви транснаціональної організованої злочинності в Україні: актуальні проблеми протидії. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inter.criminology.onua.edu.ua>.
5. Проблеми протидії транснаціональній організованій злочинності : наук.-практ. посіб. / [М. Г. Вербенський, Р. М. Безхлібник, А. І. Берлач та ін.] ; за заг. ред. канд. юрид. наук, доц., Засл. юриста України М. Г. Вербенського ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2010. – 288 с.
6. Статистика з основної діяльності ДМС України. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/statistichni-dani/2945-statystyka>. – Заголовок з екрану.
7. Панов В. П. Международное уголовное право. Учебное пособие. – М.: «Инфра-М», 1997. – 320 с.